

De smidsfamilie Boone door de eeuwen heen (1)

Hoefsmid was een beroep waar muziek in zat

De Boones wortelen in Zeeuwse bodem. Velen werkten als smid en woonden in de buurt van een travalje. Het zijn de verre voorvaders van de landelijk bekende Oud Gereformeerde dominee Laurus Boone, die van 1904 tot 1935 predikant was in Sint Philipsland. Laten we eens meereizen door de Boone-geschiedenissen en de schroeilucht van ijzer op paardenzool opsnuiven.

Johan Vermeulen, Meteren

De smid heeft in het volksgeloof een belangrijke rol gespeeld. We kennen de uitdrukking: het geheim van de smid, met als betekenis: dat zeg ik lekker niet. Van ijzer ging een magische kracht uit en de eerste smeden werden in het volksgeloof voor tovenaars aangezien. Het hoefijzer is hiervan een goed voorbeeld: wie ziekte en dood buitenshuis wilde houden, kon maar het beste zo'n ijzer boven de deur hangen. Een ander geheim was dat een smid een stuk ijzer in een houtskoolvuur kon laten cementeren (gloeien) en dat tot veel harder staal maakte door het in water te dompelen zodat sissend en stomend een blauwe staalglans verscheen. Ook de handigheid waarmee smeden dit geheimzinnige metaal bewerkten, deed vermoeden dat ze tovenaars waren. Maar hoe uitzonderlijk ook, alles went, en op de duur raakte de mensheid net zo vertrouwd met de smid als met de kerk, de herberg, de barbier en de molen. De poldersmid was een vakman die ook karren en koetsen op de weg hield, hang- en sluitwerk maakte en hekwerken smeedde.

Kloetinge en Nieuwdorp

De oudst aanwijsbare wortels van de Boones liggen in de polders rond Goes, een marktplaats met alle omliggende dorpen in een straal van tien tot vijftien kilometer, zodat de bewoners op één dag heen en terug konden sjouwen. Rijen Boones zijn er in de vergetelheid verdwenen. Ze woonden in de heerlijkheid Cloutinge. Een lichtstraal priemt door de schemerwereld van rond 1700 naar de pionier Adriaan Boone, die als

Smederij in Oud-Sabbinge (Wolphaartsdijk), overigens niet van vader Marinus Boone.

eerste Boone naar voren stapt, geflankeerd door zijn Cornelia en hun zonen Adriaan en Johannes.

Johannes (Janis) Boone trouwde in 1749 met Catharina, ook wel Kaatje genoemd, de prachtige dochter van Logier de Vos, en vertrok met haar naar Nieuwdorp, een pioniersdorp aan het kilometers brede Sloe, dat Beveland van Walcheren scheidde. Het bleef heel lang een geïsoleerd stukje wereld met zo'n twintig huisjes, een herberg, een wagenmakerij en een hoefsmederij, die best eens van Johannes Boone kan zijn geweest. Hun zoon Logier werd in de kerstnacht van 1754 in het naburige 's Heerenhoek gedoopt.

Logier in Middelburg

Logier trouwde in 1774 met Willemijntje Janz. op 't Hoff, een meisje uit 's Heer Arendskerke, en het nieuwe stelletje ging wonen in het machtige Middelburg, aan de overkant van het Sloe. Deze verhuizing lijkt op het binnentreden in een sprookjeswereld, maar zo was het niet, want juist daar werden grote tegenstellingen tussen Oranjeklanten en Patriotten uitgevochten. Het was er keihard oorlog. Een Staatse bakker had op zijn winkelruit gekalkt:

Wie Oranje niet wil minnen, Steek ik zoo den oven binnen. Logier Johannissen Boone stond te boek als smid en smidsbaas, en hiermee is de eerste smid Boone gelokaliseerd: dominee Laurus' overgrootvader. Logier verkocht aan Philippus Verhage een huis, een smederij en een weiland voor 650 pond Vlaams, dus alles wijst erop dat ze een redelijk tot goed bestaan hebben gehad, hoewel hij beperkt was door de

's Heer-Arendskerke, Dorpsstraat, met wellicht de smederij van Johannes Boone (beeld: beeldbank Zeeland).

regels van het gilde. Ze kregen er drie kinderen: Johannes (1786), Jannetje (1791) en Catharina (1793). Johannes liet de stad achter zich en vertrok naar het vrije platteland, naar een smidsweld waar muziek in zat.

Johannes in 's-Heer-Arendskerke

Johannes Boone trouwde in 1811 met Elisabeth (Betje) Minnaard en koos 's Heer-Arendskerke tot woonplaats en zo remigreerde de familie weer naar Zuid-Beveland. Het gezin was geen warm nest, de kindersterfte was groot en samen oud worden kwam sporadisch voor. Vooral arbeiders waren de dupe. Johannes was dus hoefsmid geworden en zijn drie zoons eveneens: Logier (1813), Pieter (1815) en Marinus (1825). De poldersmid was een veelzijdig vakman, die niet alleen ijzers maakte en paardenhoeven besloeg, maar ook karren en koetsen op de weg hield, hang- en sluitwerk maakte en hekwerken smeedde. Zijn smidse was een plaats van fantasie en improvisatie, waardoor tussen hamer en aambeeld de meest uiteenlopende creaties ontstonden. Ook molenbouwers, radenmakers en klompenmakers hadden geavanceerdere spulletjes nodig. Vader Logier had die veelzijdigheid in Middelburg niet kunnen uitleven, want in steden gold een strakke en strenge taakverdeling volgens de regels van het gilde.

Hoefsmid op het platteland was een beroep waar muziek in zat. Het Zeeuwse paard was er een begrip. Paarden werden ingezet als trekkracht en werkkraft voor landbouw en vervoer. Een groot deel van Zeelands economie draaide om het paard. Een smid had soms wel 180

paarden in onderhoud, die met hun vier benen om de zoveel weken nieuwe ijzers vroegen. De smid was dus een gerespecteerd man en de betere smeden werkten zelfs als ongediplomeerd veearts omdat ze zich in anatomie hadden verdiept.

Bij Johannes en Betje Boone was dertig, veertig jaar alles afgestemd op zakelijk en persoonlijk overleven. Ze werkten in taai volharding aan hun hoefsmederij - beter en ander werk was er niet. Ze kregen twaalf kinderen en verloren er zes. Dat was veel, maar nog weinig vergeleken bij zoon Piet en zijn vrouw, die achttien kinderen kregen en veertien keer achter een kinderkistje naar de begraafplaats liepen.

Marinus Boone

Zoon Marinus had beginjaren vijftig het oog geslagen op een meisje uit Wolphaartsdijk en dat betekende verhuizen, wat ook zakelijk een uitkomst was omdat hij vader en broer Piet niet meer in de weg liep als smid. De familie zwaaide hem uit toen hij op 10 mei 1854 de Slotstraat uitliep op weg naar een nieuwe toekomst met zijn lieve Geertruid. Hij huurde een huisje in de Oosterlandpolder en trouwde op 29 maart 1855 met Geertruid Maas, 17-jarige dochter van de 'landman' Laurus Maas en de 'landbouwster' Neeltje Zweedijk. Marinus en Geertruid woonden zestien jaar in Wolphaartsdijk en de naaste omgeving ervan: grofweg zes jaar in de kern Wolphaartsdijk (toen nog Oostkerke), acht jaar in Oud-Sabbinge, één jaar weer in Oostkerke en één jaar in een buurtschap daarbuiten. Met binnen die kernen de nodige verhuizingen: Marien scharrelde maar wat en greep alles aan waarvan hij dacht beter te worden. Het college van b. en w. gaf hem in 1864

toestemming 'om eene bergplaats van bouw- en smidsgereedschap op het oude kerkhof op den dorpe Oud-Sabbinge in te rigten.' In ruil hiervoor moest hij op eigen kosten aan de westkant van de begraafplaats een ijzeren hek plaatsen en onderhouden. Hun huwelijk werd gezegend met veertien kinderen, van wie er zeven jong stierven. Tien Boontjes zagen er tot 1870 het levenslicht. Het vierde kind was Laurus, de latere predikant, die op 1 november 1860 ter wereld kwam, en wel in Oud-Sabbinge. Hij heette naar opa Laurus Maas.

Ook bij de Boones zien we kinderen en kindersterfte. Wie het land doorreisde met de trekschuit, wie per koets Wolphaartsdijk bezocht, zag dat het overal wemelde van de kinderen. De geboortecijfers van Zeeland behoorden tot de hoogste van Nederland en ook Geertruid Boone kreeg om de paar jaar een kind. Arme mensen zagen de dokter bijna nooit, en als die er eens was gebruikte hij vingerhoedskruid tegen oedeem, opium tegen pijn en diarree en wilgenbast tegen koorts. Marien Boone was gelukkig eigen baas, want veel boeren eisten dat de arbeidersvrouwen in het hoogseizoen hele dagen meewerkten, gratis, en liefst van 5 uur 's morgens tot in de avond. Hun baby's en peuters werden overgelaten aan oudere kinderen en oppasmoeders, en maar weinigen overleefden dat. De begrafenissen van een kind was dus heel gewoon en ook Marinus en Geertruid liepen keer op keer achter een kistje aan.

Ook de kleine Laurus heeft die onophoudelijke ellenden bewust meegemaakt, want hij stond als ventje van zeven bij de graven van zijn zusjes Geertuid en Sara. Maar kon hij zijn verhaal wel kwijt? En wie sloeg een arm om hem heen? Lauwtje had het maar zwaar.

Eenmaal geholpen bleven de vragen komen

Tijdens ons eerste bezoek met Kerst 1995 in Transsylvanië kwamen we ook in de lagere school. Wat ons opviel was de zeer slechte staat van het gebouw in het interieur. Het meubilair was totaal haveloos. Scheuren in het blad maakten de banken gewoon onbruikbaar, maar zij moesten het er mee doen. Er lagen verder hand geknoopte kleden op de koude vloer en voor verlichting moesten ze het met één tl-buis per lokaal doen.

De schoolborden waren vrijwel kaal en hadden grote scheuren. We kregen de vraag of we die borden konden komen verven. Ongeveer twee maanden later

werd er in onze thuisregio een nieuwe middelbare school ingericht. Uiteraard was alles daar nieuw. Wij konden na contact met het schoolbestuur de oude tweehonderd tafels en stoeltjes meenemen, plus een zevental schoolborden. Ze gingen op het volgende transport mee naar Roemenië. Bij een later bezoek liet Margit ons het nieuwe meubilair vol trots zien. We kenden haar van een eerder bezoek en ze sprak wat Engels. Zij was inmiddels vijftien jaar directrice. Natuurlijk krijg je dan meer vragen. De predikant vroeg of we wat konden betekenen voor het kapotte orgel in de kerk. Er volgde een reparatie. Er kwam onder andere een windmachine, voorheen

moest er gepompt worden met een orgeltrapper. Ik herinner dat nog wel uit mijn jeugd. Later heb ik dat gerepareerde orgel nog eens bespeeld. Het werkte perfect.

Ondertussen werd ook gewerkt aan een nieuw verenigingsgebouw, maar dat vertel ik een volgende keer.

Leen van Leen van Arie

Leen van Leen van Arie is een pseudoniem van een scribent uit Sint-Maartensdijk. Zijn verhalen, van 1941 tot nu, zijn op waarheid gebaseerd en die verschijnen in deze krant.